

מרו תועלתו של המקטרג הזה כְּאִשֶּׁר הִרְשָׁעִים מְצִיטִים לוֹ? אֵלָּא אֵף עַל גַּב שְׂאִין בּוֹ תוֹעֵלֶת, מְצֻוֹת אֲדוֹנּוֹ הוּא עוֹשֶׂה. וְעוֹד, שֶׁהָרִי מִתְחַזֵּק בְּשִׁבִּיל זֶה. הוּאִיל וְהוּא רַע, הוּא מִתְחַזֵּק כְּשֶׁהוּא עוֹשֶׂה רַע. הִרְשָׁע אֵינּוּ מִתְחַזֵּק, עַד שֶׁהוֹרֵג אָדָם. כִּיּוֹן שֶׁהִרְג בְּנֵי אָדָם, אִזּוּ מִתְחַזֵּק וּמִתְגַּבֵּר בְּכַחוֹ וַיֵּשׁ לוֹ נַחַת. כִּף אוֹתוֹ מְקַטְרֵג שְׁנֹקְרָא מִלְּאֵף הַמּוֹת לֹא מִתְגַּבֵּר בְּכַחוֹ, עַד שֶׁמְסַטָּה אֶת בְּנֵי הָאָדָם וּמְקַטְרֵג לָהֶם וְהוֹרֵג אוֹתָם, וְאִזּוּ יֵשׁ לוֹ נַחַת וּמִתְחַזֵּק וּמִתְגַּבֵּר בְּכַחוֹ.

כְּמוֹ שֶׁמִּתְחַזֵּק צַד הַחַיִּים כְּשֶׁבָנִי אָדָם הֵם טוֹבִים וְלוֹכּוּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, אֵף כִּף הַמְקַטְרֵג הַזֶּה מִתְחַזֵּק וּמִתְגַּבֵּר כְּשֶׁהִרְשָׁעִים מְצִיטִים לוֹ, וְהוּא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם. הִרְחַמְן יִצְיִלְנוּ. וְאֲשֶׁרֵי אוֹתָם שְׁזוֹכִים לְנִצְחוֹ וְלִהְיוֹתָם לְזִכּוֹת בְּשִׁבִּילוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, וּמִתְחַזֵּק אָדָם בְּמִלְּךָ הַקְּדוֹשׁ תְּמִיד. עַל זֶה וְדַאי נֶאֱמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ כִּף מְסֻלוֹת בְּלִבָּם. אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִיָּיא הֵיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. פָּגַשׁ בְּהֵם רַבִּי אֶלְעָזָר. עַד שֶׁרָאוּ אוֹתוֹ, יָרְדוּ כֻלָּם מִן הַחֲמוּרִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַאי פְּנֵי הַשְּׂכִינָה רְאִיתִי, שֶׁהָרִי כְּשֶׁרֹאָה אָדָם צְדִיקִים אוֹ זַכָּאִים שֶׁבְּדוֹר וּפּוֹגֵשׁ בְּהֵם, וְדַאי הֵם פְּנֵי הַשְּׂכִינָה. וְלָמָּה נִקְרְאוּ פְּנֵי הַשְּׂכִינָה? מִשּׁוּם שֶׁשְּׂכִינָה מְסַתְּרֶת בְּתוֹכָם, הִיא בְּסֵתֵר, וְהֵם בְּגִלּוּי. מִשּׁוּם שֶׁהֵם קְרוֹבִים שֶׁל הַשְּׂכִינָה, הֵם נִקְרְאִים פְּנֵים שְׁלָה. וּמִי הֵם? אוֹתָם שֶׁהִיא הַתְּתַקְנָה עִמָּם לְהִרְאוֹת אֶצֶל הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן. וְהוּאִיל וְאִתָּם כָּאֵן,

תוֹעֵלֶתָא דְהָאֵי מְקַטְרֵגָא. כִּד חִיִּיבֵינָא צִיִּיתִין לִיה (דף קס"ג ע"ב) מָאֵי אִיהִי. אֵלָּא, אֵף עַל גַּב דְּלִית לִיה תוֹעֵלֶתָא, פְּקוּדָא דְמֵאִרְיָה אִיהוּ עֶבֶיד. וְתוּ, דְהָא אִתְתַּקַּף בְּגִין הָאֵי, הוּאִיל וְאִיהוּ רַע, אִתְתַּקַּף כִּד עֶבֶיד בִּישׁ. חִיִּיבָא לָא אִתְתַּקַּף עַד דְקָטִיל בַּר נֶשׁ, כִּיּוֹן דְקָטִיל בְּנֵי נְשָׂא, כִּדִּין אִתְתַּקַּף וְאִתְגַּבֵּר בְּחִילִיה, וְאִית לִיה נִיּוּחָא. כִּף הֵהוּא מְקַטְרֵגָא, דְאִתְקַרֵי מִלְּאֵף הַמּוֹת, לָא אִתְגַּבֵּר בְּחִילִיה, עַד דְאִסְטֵי לְבַנֵּי נְשָׂא, וּמְקַטְרֵג לוֹן, וְקָטִיל לוֹן, כִּדִּין אִית לִיה נִיּוּחָא, וְאִתְתַּקַּף וְאִתְגַּבֵּר בְּחִילִיה.

בְּמָה דְאִתְתַּקַּף סְטָרָא דְחַיִּים, כִּד בְּנֵי נְשָׂא טְבִין, וְיִהְיוּ בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל. אוּף הָכִי, הָאֵי מְקַטְרֵגָא אִתְתַּקַּף וְאִתְגַּבֵּר, כִּד חִיִּיבֵינָא צִיִּיתִין לִיה, וְשִׁלִּיט עֲלֵיהוּ. רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן. וְזַכָּאִין אֵינּוֹן דְזַכָּאֵן לְנִצְחָא לִיה, וְלֹאֲכַפֵּיא לִיה, לְמִזְפֵי בְּגִינִיה לְעִלְמָא דְאַתִּי, וְאִתְתַּקַּף בַּר נֶשׁ בְּמִלְכָּא קְדִישָׁא תְּדִיר, עַל דָּא וְדַאי אִתְמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ כִּף מְסֻלוֹת בְּלִבָּם, זַכָּאִין אֵינּוֹן בְּהָאֵי עִלְמָא וּבְעִלְמָא דְאַתִּי.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִיָּיא, הָווּ אֲזִילֵי בְּאַרְחָא, פָּגַע בְּהוּ רַבִּי אֶלְעָזָר, עַד דְחָמוּ לִיה, נַחְתּוּ מִן חֲמָרֵי כְּלָהוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַאי אֲנָפִי שְׂכִינְתָא חֲמִינָא, דְהָא כִד חֲמִי בַר נֶשׁ צְדִיקֵינָא, אוֹ זַכָּאִין דִּי בְּדָרָא, וְאֶעְרַע בְּהוּ, וְדַאי אֵינּוֹן אֲנָפִי שְׂכִינְתָא. וְאִמָּאֵי אֶקְרוּן אֲנָפִי שְׂכִינְתָא. בְּגִין דְשְׂכִינְתָא אִסְתַּתְרַת בְּגוּוִיָּהוּ, אִיהִי בְּסִתִּימוּ, וְאֵינּוֹן בְּאַתְגַּלְיָא. בְּגִין דְשְׂכִינְתָא אֵינּוֹן דְקָרִיבִין לָהּ, אֶקְרוּן פְּנִים דִּילָהּ. וּמֵאֵן אֵינּוֹן. אֵינּוֹן דְאִיהִי אִתְתַּקְנַת בְּהַדְרִיָּהוּ, לְאַתְחַזָּאָה לְגַבֵּי מִלְכָּא עֲלָאָה. וְהוּאִיל וְאִתָּן הָכָא, וְדַאי

שְׂכִינְתָא אֲתַתְּקַנְתָּ עֲלֵיכּוֹ, וְאֲתוֹן פְּנִים דִּילָהּ.

(ס"א) וְאֲעֲרַע בְּהוּ וְדַאי חֲמֵי אֲנִפִי שְׂכִינְתָא כְּגִין דְּשְׂכִינְתָא אֲסַתְמַר כְּגִוּוּיָהּ וְאִיהִי כְּסִתִּימוּ וְאִינִן בְּאֲתַגְלִיָּא וְאִיהִי אֲתַתְּקַנְתָּ בְּתַרְיָהּ לְאֲתַחְזָאָה קִמֵי מְלָכָא וְהוּאִיל וְאֲתוֹן הֵבָא תְלָתָא וְדַאי שְׂכִינְתָא אֲתַתְּקַנְתָּ עֲלֵיכּוֹ וְשָׂרִיָּא כְּגִוּוּיָכוֹ).

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית לג) קַח נָא אֶת בְּרַכְתֵי אֲשֶׁר הוֹבָאת לָךְ וְגו', פֶּד חֲמָא יַעֲקֹב לְסַמְאֵל, מְקַטְרָא בְּהוּא לִילְיָא, חֲמָא לִיה בְּהוּא דִּיוֹקְנָא דְעֵשׂוֹ, וְלֹא אֲשַׁמּוּדַע בִּיה עַד דְּסָלִיק צַפְרָא. כִּיּוֹן דְּסָלִיק צַפְרָא, וְאֲשַׁגַּח בִּיה, חֲמָא לִיה בְּאַנְפִין סְתִימִין וְאֲתַגְלִיָּין. אֲסַתְּפַל בְּהוּא דִּיוֹקְנָא, דְּהוּה כְּדִיוֹקְנָא דְעֵשׂוֹ, מִיד אֲשַׁגַּח וְיַדַע דְּהוּה מְמַנָּא דְעֵשׂוֹ. אֲתַקִּיף בִּיה מַה כְּתִיב, (בראשית לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר. וְחִבְרִיָּיא אֲתַעְרוּ, דְּכְגִין דְּמַטָּא זְמַנִּיה לְזַמְרָא וְלְשַׁבְּחָא לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא כִי עָלָה הַשָּׁחַר.

וְהָבָא אִית לְאֲסַתְּפֵלָא, דְּוִדַאי שְׁלַטְנוּתָא דִּילִיה לָאו אִיהוּ אָלָא בְּלִילְיָא, גּוּ הַשׁוּכָא, וְרָזָא דָא (שיר השירים ג) מִפְּחַד בְּלִילוֹת דָּא פְּחָדָא דְגִיּהֶנָם. וּמַה דְּאָמַר בְּלִילוֹת. רְצוֹנוּ לְאָמַר אִיהוּ וְנוֹקְבִיָּהּ. וּבְגִינֵי כֶּךָ לָא שְׁלִיט אָלָא בְּלִילְיָא.

וְדַאי דְּאָמַר וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר. מָאִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר. בְּגִין דְּכַד אֲתִי צַפְרָא, וְאֲתַעְבֵּר שְׁלַטְנוּ דְּחַשׁוּכָא דְּלִילְיָא, פְּדִין עָאל אִיהוּ וְאוּכְלוּסִיָּה בְּנוֹקְבָא דְּתַהוּמָא רַבָּא, דְּלַסְטֵר צַפּוֹן, עַד דְּעָאל לִילְיָא, וְאֲשַׁתְּרוּ פְּלַבִּי, וְשְׁלַטִּי וּמַשְׁטְטִי בְּלִילְיָא, (ר"א בעלמָא) עַד דְּאֲתִי צַפְרָא. וְעַל דָּא הוּה דְּחִיק לֹמַר, שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר, דְּהָא לָא שְׁלִיט בִּימָמָא. כְּגִוּוּנָא דָּא גְלוּתָא דִּישְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ בְּלִילְיָא, וְאֲקַרִי לִילָהּ. מְלָכָא עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים

וְדַאי שְׂשִׁכְנִיה הִתְתַּקְנָה עֲלֵיכֶם וְאֲתֵם פְּנִיָּהּ. (ופגש בהם ודאי רואה פני השכינה, משום שהשכינה מסתתרת בתוככם, היא בסתר והם בגלוי, והיא נתקנת עמם להראות לפני המלך. והואיל ואתם כאן שלשה, ודאי שהשכינה נתקנה עליכם ושורה בתוכם).

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית לג) קַח נָא אֶת בְּרַכְתֵי אֲשֶׁר הוֹבָאת לָךְ וְגו'. כְּשֶׁרָאָה יַעֲקֹב אֶת סַמְאֵל מְקַטְרָג בְּאוֹתוֹ לִילָהּ, רָאָה אוֹתוֹ בְּדַמוֹת עֵשׂוֹ, וְלֹא הִפִּיר בּוֹ עַד שֶׁעָלָה הַבֶּקֶר. כִּיּוֹן שֶׁעָלָה הַבֶּקֶר וְהַשְּׂגִיחַ בּוֹ, רָאָה אוֹתוֹ בְּפָנִים נִסְתָּרִים וּגְלוּיִים. הַתְּבוּנָה בְּאוֹתָהּ דְּמוֹת שְׁהִיָּתָה כְּדַמוֹת עֵשׂוֹ, מִיד הַשְּׂגִיחַ וְיַדַע שֶׁהִיא מְמַנָּה שֶׁל עֵשׂוֹ וְהַחֲזִיק בּוֹ. מַה כְּתוּב? (שם לה) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר. וְהַחֲבָרִים הַעִירוּ, שְׂבַשְׁבִּיל שֶׁהִגִּיעַ זְמַנוּ לִזְמַר וּלְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַל זֶה כִי עָלָה הַשָּׁחַר.

וְכַאן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, שְׁוֹדַאי שְׁלַטְנוּ אִינוּ אָלָא בְּלִילָהּ בְּתוֹף הַחֲשֻׁכָה, וְסוּד זֶה - מִפְּחַד בְּלִילוֹת, זֶה פְּחַד הַגִּיּהֶנָם. וּמַה שְׂאָמַר בְּלִילוֹת, רְצָה לִזְמַר הוּא וּנְקַבְתּוּ. וּבְשַׁבִּיל כֶּךָ לָא שׁוּלַט אָלָא בְּלִילָהּ.

וְזֶה שְׂאָמַר וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר. מַה זֶה כִי עָלָה הַשָּׁחַר? מִשׁוּם שֶׁכְּשֶׁמִּגִּיעַ הַבֶּקֶר וְעוֹבֵר שְׁלַטְנוּ שֶׁל הַחֲשֵׁךְ שֶׁל הַלֵּילָהּ, אִזְ נִכְנָס הוּא וְאוּכְלוּסִיו בְּנֹקֵב תַּהוֹם רַבָּה שֶׁלְצַד צַפּוֹן, עַד שֶׁנִּכְנָס הַלֵּילָהּ, וְנִשְׁאָרִים הַכְּלָבִים, וְשׁוּלַטִים וּמַשׁוּטְטִים בְּלִילָהּ (בעולם) עַד שֶׁבָּא הַבֶּקֶר. וְלָכֵן הִנֵּה דוֹחֵק לִזְמַר, שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר, שֶׁהִרִי לָא שׁוּלַט בַּיּוֹם.

כְּמוֹ זֶה גְלוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא בְּלִילָהּ וְנִקְרָאת לִילָהּ. מְלָךְ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת רָשַׁע שׁוּלַט עַל